

Thuishaven

Van Judith Hermann is verschenen

Kiezels

Thuishaven

Judith Hermann (1970, Berlijn) woont aan de kust van Oostfriesland. *Thuishaven* (*Daheim*) is haar tweede roman en kwam in eigen land uit in 2021. In 2024 verscheen *Kiezels* bij Meridiaan Uitgevers en in het najaar van 2025 zal *Zomerhuis*, *later* verschijnen in een nieuwe vertaling van Herman Vincikers. Hermanns werk is veelvuldig bekroond, met onder andere de Kleist Preis, de Friedrich Hölderlin Preis, de Wilhelm Raabe Preis, en de Deense Blixenprise.

JUDITH HERMANN

THUISHAVEN

Roman

Vertaald uit het Duits door Herman Vinckers

MERIDIAAN
UITGEVERS

2025

Deze vertaling kwam mede tot stand dankzij een subsidie van het Goethe-Instituut, dat wordt ondersteund door het Duitse ministerie van Buitenlandse Zaken.

Eerste druk, mei 2025

© S. Fischer Verlag GmbH, Frankfurt am Main 2021

© 2025 Nederlandse vertaling Herman Vinckers

Oorspronkelijke titel *Daheim*

Oorspronkelijke uitgave S. Fischer Verlag

Omslagontwerp Nanja Toebak

Omslagbeeld © Freepik.com

Foto van de auteur © Andreas Reiberg

Typografie Wim ten Brinke

Drukkerij Wilco

ISBN 978 94 93305 38 0

NUR 302

www.meridiaanuitgevers.com

 @meridiaanuitgevers

 @meridiaanboeken

 Meridiaan Uitgevers

TDM (Tekst & Data Mining) is uitdrukkelijk niet toegestaan zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgeverij.

Voor K. en voor B.,
in liefde en vriendschap

Toen, in die zomer bijna dertig jaar geleden, woonde ik in het westen en ver weg van het water. Ik had een eenkamerwoning in een nieuwbouwwijk van een middelgrote stad en werk in de sigarettenfabriek. Het werk was simpel, ik moest erop toezien dat de streng tabak helemaal recht in de snijmachine terecht kwam, dat was alles; eigenlijk deed de machine het, die had een sensor waar de streng snorrend langs kwam, en als hij niet recht lag kwam de machine tot stilstand. (Die deed dat op de manier van iemand die tegen een muur loopt, ze stopte met een vreselijke schok.) Deze sensor werkte vaak niet, daarom stond ik naast de machine om de streng in de gaten te houden, ik trok hem recht als hij schuin kwam te liggen. Van zeven tot twaalf, een halfuur middagpauze en daarna nog eens drie uur. Ik keek best vaak weg. Ik keek naar de snijmachine, waar de streng in afzonderlijke sigaretten werd gesneden, waar duizenden sigaretten uit vielen, al die sigaretten die de mensen in de stad zouden oproken. Voordat ze naar het werk gingen. In de pauze. Na het eten. Tijdens een ruzie. Tijdens het vrijen en na het vrijen.

Rook.

Het werk in de sigarettenfabriek was oké. Ik hield me buiten de sociale verbanden, of anders gezegd: ik liet me niet meeslepen in de sociale verbanden. Ik droeg oordoppen, de andere fabrieksarbeidsters droegen ze niet, zij wilden per se te midden van het helse lawaai in deze hal met elkaar praten, ik kon hen door mijn oordoppen niet verstaan, maar ik kon zien hoe ze tegen elkaar schreeuwden. Hun gezichten liepen rood aan en glommen, de pezen in hun halzen werden sterk en mooi zichtbaar. Ze gesticuleerden, ze hadden precieze, afgemeten gebaren voor neuken en mislukken, woede, voor het einde van iets, voor een overwinning. Ze lachten veel en wezen naar elkaar, sloegen op hun dijbenen van het lachen en veegden hun tranen af met hun handruggen. De meesten van hen waren best knap, ondanks de vormeloze jasshorten, de mutsjes van pluizig gaas, ondanks de hitte in de hal, die van ons allemaal afgepeigerde schepsels maakte.

Tijdens de middagpauze diende je elkaar te begroeten met *Mahlzeit*. *Mahlzeit*: in de lift, op de gang, in de kantine, in de rij waar het eten werd uitgeserveerd. Ik wilde eigenlijk liever geen *Mahlzeit* zeggen, op een gegeven moment viel dat op en werd ik naar het kantoor van de ploegbaas geroepen.

De ploegbaas zat achter zijn bureau, hij rolde met zijn stoel heen en weer en bekeek me van top tot teen, wat hij zag interesseerde hem niet erg. Hij knikte, alsof hij

iets sowieso en altijd al had geweten, hij geeuwde verveeld.

Hij zei geeuwend, de middaggroet hoort er hier dus bij.

Ik zei, ik begrijp niet waar u het over hebt.

Hij zei, dat begrijpt u heel goed.

Natuurlijk begreep ik het. Ik was niet van plan om in deze fabriek te blijven, mijn leven daar door te brengen, ik kon het woord Mahlzeit gewoon niet verdragen.

Hij zei, luister, het is heel eenvoudig. Als je niet in staat bent om Mahlzeit te zeggen vlieg je eruit.

Het ging niet om het woord, het ging om de regels en om de macht. Ik dacht even na over het plotselinge tutoyeren, over de temperatuur die er in zijn kantoor hing, het vertrek waar hij zijn tijd doodde; we staarden elkaar aan.

Toen kon ik gaan.

's Avonds zat ik vaak op mijn balkon op de vijfde verdieping. Een van de vorige huurders had zijn bloembakken achtergelaten, in de bakken groeiden planten die ik nooit eerder had gezien. Tere groene stengels met witte bloemetjes, zo groot als de kop van een lucifer, ik gaf ze nooit water, maar toch zaten ze er. Op de vloer lag kunstgras, er was een klaptafeltje en maar één stoel, en ik had uitzicht op de uitvalsweg en het tankstation.

Ik hield erg van dit uitzicht.

De blauwe lichtreclame van het tankstation, de auto's

die aan kwamen rijden en weer wegreden, de rekken met treurige bossen bloemen in folie, de zakken houtskool voor de deur. De mensen die uit hun auto's stapten, tankten, stonden te dromen terwijl ze naar de ratelende digitale cijfers op de pompen keken, naar binnen gingen en de kranten doorbladerden, bier kochten, chocola en pepermunt. Ik stelde me voor dat al die mensen een lange rit gingen maken, hun tank volgooiden, echt ver weg wilden, mensen op doorreis, vraag ze naar de weg en ze halen hun schouders op en zeggen, o, ik woon hier niet, ik ben hier ook niet bekend. Het spijt me.

Ik zat op het balkon op die ene stoel, met mijn voeten op de tafel, en rookte de sigaretten uit de fabriek, tikte de as over de reling en liet de peuk in een colablikje vallen, ik rookte toen veel. Die zomer was het heel heet, en ik zat in ondergoed buiten tot het laat en uiteindelijk donker werd. In de woningen gingen een voor een de lichten aan, de koplampen van de auto's op de uitvalsweg schenen fel, de zon was weg, de warmte bleef. De warmte werd niet minder, bleef tussen de huizen hangen en veranderde niet. Ik maakte er een gewoonte van om naar beneden naar het tankstation te gaan en ijs te kopen. Ik trok een overgooier en teenslippers aan, pakte de sleutel en wat kleingeld en ging naar beneden, ik nam nooit de lift, ik liep door het benauwde, vieze trappenhuis, en ik deed in het trappenhuis nooit het licht aan. Buiten was het nog heter, het asfalt was zacht door de hitte, en overal stonden de ramen open, je kon de

televisies horen, de ruzies, het dichtslaan van deuren. De auto's reden in slow motion naar de pompen, de mensen leken wel te slapen terwijl ze tankten. De toegangsdeur ging vanzelf open, en binnen was het licht en koel. De radio stond altijd aan. Ik schoof de vrieskist met ijs open, bleef zo lang mogelijk voor het open vak staan, dan pakte ik een ijswafel. Uitsluitend een ijswafel, nooit ander ijs, maar toch deed ik elke keer alsof ik niet kon kiezen. Achter de kassa zat een vrouw van de leeftijd die ik nu heb, tot mijn verbazing las ze een boek, en ze legde het, als ze moest afrekenen, met de grootste mogelijke tegenzin opzij, dat maakte indruk op me. Het was avond aan avond dezelfde vrouw, en we wisselden de hele zomer geen persoonlijk woord met elkaar.

Op de avond waarover ik wilde vertellen stonden er twee mensen bij de kassa die getankt hadden en een grote hoeveelheid chips, drop en tabak kochten, ik had erover nagedacht om bij de open vrieskist te wachten, mijn armen tot aan de ellebogen in de droge kou te houden, maar uiteindelijk schoof ik de kist toch dicht en sloot achter in de rij aan. De toegangsdeur ging suizend open, en er kwam een oude man binnen. Hij droeg een eenvoudig, net zwart kostuum, zijn haar was spierwit, zijn gezicht verweerd als hout, hij zag eruit alsof hij van een staatsbegrafenis kwam. Ik zag hem vanuit mijn ooghoeken binnenkomen, hij ging pal achter me in de rij staan en boorde ongegeneerd zijn blik tussen mijn blo-

te schouderbladen. Ik kon zijn blik voelen en deed een stap naar voren. Hij wachtte nog even, toen tikte hij tegen mijn elleboog, en ik draaide me om.

Hij zei, u bent klein. Precies goed voor mij.

Ik kan me duidelijk zijn stem herinneren, die was heel zacht, tamelijk helder voor een oude man en een beetje hees. Misschien praatte hij met een licht zuidelijk accent. Ik wil benadrukken dat wat hij zei niet dubbelzinnig klonk. Niet obscene. Het was alleen merkwaardig, het sneed geen hout. Ik was in die tijd niet klein. Ik ben het nu niet en was het toen ook niet, ik ben een meter zevenenzestig. Is dat klein? Nee, en dat zei ik tegen hem.

Hij hief beide handen op, zijn handpalmen naar mij toe gedraaid, de huid eeltig en schoon.

Nee, niet echt natuurlijk. U bent niet klein. U bent heel normaal. Maar u bent klein genoeg voor mijn truc. U hebt de juiste voeten, uw schouders zijn smal. Ik heb een nieuwe assistente nodig. U ziet eruit alsof u de juiste bent.

Dat was wat hij zei.

Ik zei, de juiste assistente waarvoor.

Ik wilde dat niet vragen, maar ik vroeg het toch, ik wilde helemaal geen gesprek met hem voeren, maar voor ik er erg in had deden we het toch.

Hij zei, voor mijn kist. De doorgezaagde vrouw. Een assistente om doormidden te zagen. Ik ben een goochelaar.

De mensen met de chips, het bier en de tabak waren ineens verdwenen, ze waren gewoon in lucht opgelost, en de vrouw aan de kassa staaarde ons aan en zei, de volgende alsjeblieft. Jemig. De volgende. U bent aan de beurt. Een ijswafel, en verder nog iets.

Ik zei, nee, dank u. Sorry. Verder niets, dit is alles.

Ik betaalde mijn ijsje. De oude man bleef achter me, hij bleef op een uiterst hardnekkige manier dicht in mijn buurt.

Hij zei, mag ik een eindje met u meelopen.

U moet eerst nog betalen, toch.

O nee, ik heb niet getankt. Ik zag u door het raam, ik liep voorbij en ontdekte u. Daarom kwam ik naar binnen.

De vrouw achter de kassa keek exact over ons heen. Haar blik verried niets, in elk geval kon zij me ook niet helpen. Ze sloeg haar boek weer open en wendde zich van ons af, keerde haar rechterschouder naar ons toe, een gesloten lezersprofiel, en toen gingen we samen naar buiten. Hij liep snel voor een oude man, soepel, dansend, hij was kleiner dan ik, enigszins gebocheld, en hij zag er niet uit als een goochelaar.

Ik zei, oké. U kunt absoluut niet met me meelopen.

Hij zei, goed. Maar zou u erover willen nadenken? Het is heel simpel. U moet in een kist gaan liggen, ik zaag u doormidden – zogenaamd – en dan zet ik u weer in elkaar. We kunnen het een keer proberen. U komt bij mij langs, dan proberen we het.

Hij beeldde alles wat hij zei met zijn handen uit: de kist, het zagen, het in elkaar zetten. Ik kende de truc met de doorgezaagde vrouw, die had ik op de televisie gezien. De truc was oeroud, en werkelijk iedereen wist hoe hij in elkaar zat.

Ik zei, ach, ik weet het niet.

Hij zei, ja, dat begrijp ik. Maak u geen zorgen. Mijn vrouw is erbij. Zij zal opletten, er zal niets gebeuren. U hoeft alleen maar te gaan liggen. U moet misschien een rode jurk aan. Het is echt helemaal niet moeilijk.

Ik zei niets, en hij keek langs me heen naar de verlichte ramen van de hoge gebouwen en glimlachte geduldig en vriendelijk. Zijn kostuum was opvallend schoon, zorgvuldig gestreken, waarschijnlijk op maat gemaakt, hij droeg puntschoenen van slangenleer, en deze schoenen waren het enige verdachte aan hem, ze waren extra-vagant, en bovendien waren ze stoffig.

Hij stopte zijn handen nu in zijn broekzakken, hij had me alles laten zien.

Hij had het kennelijk helemaal niet heet.

Hij maakte een kalme indruk.

Hij zei, denk erover na. In alle rust. En dan komt u naar ons toe. Steinstraße 7. We zijn eigenlijk altijd thuis.

Ik zei, ik denk erover na.

Ik draaide me om en liep weg, ik liet hem gewoon staan. Ik stak niet over naar het pand waar ik woonde, ik liep de andere kant op, ik vond dat hij beslist niet mocht weten waar ik woonde. Ik wikkelde mijn ijswafel

uit het papiertje, maar het ijs was inmiddels bijna gesmolten, het droop, en ik gooide hem weg.

Ik dacht er een week over na. Ik stond er een week lang acht uur per dag naast mijn machine over na te denken. Ik zat tot ver na middernacht op mijn balkon nog meer sigaretten te roken dan anders en dacht erover na, het was uiterst inspannend om erover na te denken. Na zeven dagen gaf ik het op en zocht de Steinstraße op de plattegrond op. Hij woonde helemaal aan het andere eind van de stad, het was onduidelijk wat hij in de nieuwbouwwijk te zoeken had gehad, waarom hij daar had rondgelopen in zijn gestreken kostuum en schoenen van slangenleer. Het duurde even voor ik wist wat ik moest aantrekken, ik had destijds een rode en een blauwe jurk, ik trok eerst de rode aan, en toen trok ik hem weer uit en koos voor de blauwe. Ik kamde mijn haar, ik stond lange tijd voor de spiegel, ik ging aan de keukentafel zitten, ik stond weer op en vertrok. Ik vertrok, omdat ik er niet meer over na wilde denken of ik zou vertrekken of liever niet.

Ik moest een stuk met de bus, daarna met een andere bus, en een heel eind lopen door een straat met bungalows: bungalows achter witgeverfde schuttingen, met terrassen waarop schommelbanken stonden, azalea's in aardewerken potten onder luifels van gevlochten stro, gazonsproeiers op kort gemaaid gras, hun watersluiers

net regenbogen. In de open garages stonden auto's geparkeerd vóór hout dat vakkundig gestapeld lag, de paden waren bestrooid met kiezelstenen. De mensen die hier woonden waren niet arm en niet rijk, ze bezaten gewoon iets, en ik dacht: Ik bezit niets. Ik had mijn tas bij me, ja, en in de tas zaten mijn portemonnee, mijn sleutel, mijn sigaretten en mijn aansteker, maar dat was alles. Toen was dat alles wat ik nodig had, of ik ging ervan uit dat ik verder niets nodig had. Ik ging ervan uit dat ik van deze middelgrote stad direct naar een andere zou kunnen gaan.

De bungalow van de goochelaar was de laatste van de straat, hij zag er niet anders uit dan de andere bungalows. Achter de bungalow begonnen de bergen, de straat hield op, werd een olifantenpaadje dat in de bremstruiken verdween. Geen auto in de garage. Geen hout. In de tuin stonden bomen met donkere, bijna zwarte bladeren. De jaloezieën voor de ramen waren neergelaten, waarschijnlijk vanwege de hitte. Ik bleef voor het huis staan, mogelijk wilde ik me toch nog bedenken; uiteindelijk hoopte ik misschien dat er gewoon niemand thuis was. Maar toen ging de deur open, en hij kwam naar buiten. Deze goochelaar kwam naar buiten, in zijn schoenen van slangenleer, de pantalon van zijn kostuum en een hemd zonder mouwen. Hij had me gezien. Hij kwam met uitgespreide armen op me af, en het was duidelijk dat hij blij was.

Kom binnen. Kom binnen! U hebt erover nagedacht, dat is geweldig. Echt heel fijn. U hebt een besluit genomen. U maakt me gelukkig.

En dus ging ik naar binnen.

Hoe had ik weerstand kunnen bieden?

Ik liep achter hem aan het huis in. Hij hield de deur voor me open, hij deed de deur voorzichtig achter me dicht. De gang was smal, hij wees naar een kleeerhanger aan een lege kapstok, er was niets wat ik daaraan had willen ophangen. Hij ging me voor naar de woonkamer. De woonkamer had een brede glaswand, die op de tuin uitkeek, hier waren de jaloezieën opgetrokken, maar de deuren naar de serre waren dicht. Midden in de kamer stond een kist op twee schragen, eromheen drie stoelen, op een daarvan zat een vrouw. Ze leek nog ouder te zijn dan haar man. Ze was nogal fragiel, ze droeg een zijden blouse met een hooggesloten kraag als een victoriaanse koningin, en haar haar zag er in tegenstelling tot die blouse uit als staalwol. Kort, borstelig, metaalachtig. Ze stond op toen ik binnenkwam, sloeg haar handen over elkaar achter haar rug, en ze glimlachte niet.

Ze zei tegen haar man, ze is niet echt klein.

Hij zei, ze is precies goed. Je gaat vast wel akkoord.

Ik vond haar uitermate onbeleefd, en ik kon het niet laten om te zeggen, waarom doet ú het niet. Die assistente. U bent echt klein. Waarom laat u zich niet door-midden zagen.

Ze haalde haar linkerhand achter haar rug vandaan, kneep haar ogen dicht en maakte vanuit haar pols een afwerend gebaar.

Ik ben te oud. De mensen willen zoiets niet zien.

Hij zei, zo is dat. Ze heeft gelijk. Ga zitten. We drinken ijsthee. Ik wist dat u zou komen. Ik wist het zeker. Ik heb een tijdje gewacht, maar ik wist dat u erover na zou denken en dan zou komen. Het is echt heel heet. Laten we wat drinken en dan beginnen.

We dronken ijsthee. We zaten met ons drieën rond de kist ijsthee te drinken, die al in een kan op de vensterbank had gestaan, met daarnaast drie glazen; het leek inderdaad alsof ze hadden geweten dat ik zou komen. De ijsthee smaakte naar citroen en munt, licht gezoet. Er waren ijsklontjes. De vrouw van de goochelaar kauwde de ijsklontjes stuk, het maakte een onwaarschijnlijk hard geluid, ze nam steeds weer nieuwe. Ze zat op haar stoel en liet haar benen bungelen als een oud kind, ze was bijna een dwerg. Ze hield haar hoofd schuin en keek me aan.

Ze zei, wat doet u zoal.

Ik zei, ik werk in de sigarettenfabriek.

Ze zei, rookt u.

Ik zei, natuurlijk.

Hebt u familie.

Nee.

Niemand die op u zit te wachten. Niemand voor wie u wat moet doen.

Ik zei duidelijk, nee, niemand voor wie ik wat moet doen.

Hoe zit het met uw ouders.

Die zijn er niet meer.

Mijn moeder was er nog, en ik had een broer, maar ik vond dat dat haar niets aanging. Ik wist niet waarom ze wilde weten voor wie ik wat moest doen, en ik bedacht dat wanneer ze me zou vragen of ik tegen iemand had gezegd dat ik hier was, ik zou opstaan en vertrekken. Maar ze vroeg verder niets. Ze keek haar man aan, en haar man glimlachte op zijn speciale, tedere manier en knikte daarbij.

Hij zei, weet u, het is de bedoeling dat we op een schip gaan. Met elkaar. Wij drieën – mijn vrouw en ik en u. Op een cruiseschip. ms Aurora. U krijgt een buitenhut, u kunt bij de patrijspoort met zicht op zee staan roken. We geven drie voorstellingen per week. Het schip vaart naar Singapore en weer terug. Drie maanden lang. Hoe klinkt dat voor u.

Ik wist niet wat ik daarop moest zeggen. Ik keek de woonkamer rond, de kamer was leeg, er was niets persoonlijks, niets wat me iets over deze mensen had kunnen vertellen – geen foto's aan de muur, geen snuisterijen op het dressoir, alleen de stoelen waarop we zaten, en die kist. Die was wat aftands, beplakt met glimmend blauw papier en zilveren sterretjes, in het midden zat een gleuf, aan het linker uiteinde één opening, aan het rechter uiteinde twee openingen. Dat was alles. Deze he-

le situatie is dertig jaar geleden, maar ook dertig jaar geleden was deze kist al lachwekkend.

De oude man keek toe hoe ik naar de kist keek.

Hij zei, bent u zover. Hebt u nog dorst.

Ik zei, ik ben zover. Ik wil het graag achter de rug hebben.

Hij zei, geweldig. Laten we direct beginnen. Nu meteen.

Hij stond op en zette zijn stoel naast de kist.

Hij zei, tijdens de voorstelling is er een trap. Een echte kleine showtrap. Daarop klimt u naar boven, ik klap de kist open, u klimt erin.

Ik trok mijn teenslippers uit en klom op blote voeten op de stoel.

Hij zei, u hoeft niet bang te zijn.

Ik zei, ik ben niet bang. Waarom zou ik.

Hij sloeg de kist open, er lag een netjes opgevouwen deken in, aan de ene kant een verfomfaaid kussen, aan de andere kant zaten twee namaakvoeten in zwarte lakschoenen.

Hij wees eerst het kussen aan, daarna de namaakvoeten.

Hier is natuurlijk de voorkant, en daar de achterkant. U gaat liggen, steekt uw hoofd door de opening, uw mooie hoofd blijft aan de buitenkant. U schuift met uw voeten de namaakvoeten naar buiten, wiebelt er een beetje mee, dan sluit ik de kist, u trekt uw benen in, tot u nog maar op één helft ligt. Oké?